

ning vil være istand til at underbygge denne antagelse, vil vi være nået et væsentligt skridt videre i forståelsen af den byzantinske forfatningsudviklings komplerede karakter.

KARSTEN FLEDELIUS

JENS HELTOFT: Jelling og et glemt stednavn. København, C. A. Reitzels forlag, 1972. Særtryk af Vejle Amts Aarbog 1971. 77 s. Ill. 17,75 kr.

At lokalhistorie kan være righistorie eller endog universalhistorie i en nøddeskal vil de fleste sikkert indrømme, i hvert fald når det gælder Jelling, og den tidligere skoleinspektør i byen, Jens Heltoft, vil derfor kunne påregne læsere langt uden for den snævre lokale kreds når han fremlægger sin teori om Jellings særlige historie, udvidet med nye emner siden han første gang skrev »Af Jelling sogns historie« i *Vejle Amts Aarbøger* 1922.

Hovedpunkterne i Heltofts Jelling-historie er følgende: Stednavnet har oprindeligt kun betegnet en gård, nemlig jydernes kongesæde der efter navnets alder må gå tilbage til ca. 700. Her modtog Vermund, ifølge Saxo, jarlen af Slesvig, og herfra anlagde Harald Blåtand de prægtige monumenter over sine forældre, hævder Sven Aggesøn. Kongsgårdens beliggenhed mener Heltoft at kunne bestemmes ud fra et matrikelkort fra 1782 hvor den hedder Jellinggård, men den grund hvorpå selve kongens bolig oprindeligt lå anser han dog for på den tid at være brugt til skole og degnebolig som man ser det på et yndigt prospekt fra 1820, for det er den bygning der ligger nær ved Nordhøjen som kongsgården gjorde ifølge Sven Aggesøn (så præcist kan ordene »in tumulis secus regis curiam in Ialang« dog knap fortolkes). Gårdens navn blev senere overført til hele byen hvis oprindelige navn er glemt, men det har været Heltofts særlige anliggende i denne forbindelse at overbevise sine læsere om at byen endnu i det 12. årh. hed Skiping og var stedet for Erik Emunes overfald på Harald Kesje i 1135. Til en by af dette navn henlægger nemlig Roskildekrøniken begivenheden medens Saxo kalder den Scypetorp. Gertz mente i den korrumpere Lyschander-afskrift af Sven Aggesøn at kunne læse et adjektiv, Scibiensi, altså et Skiby. Ingen, heller ikke Heltoft, regner Stephanius-versionens Jaling for andet end en rettelse. Ikke desto mindre må det være derfra han har fået ideen til at antage Skiping for identisk med Jelling – han begrundet den med at terrænet mellem Jelling og Rugballe har en form som man i gamle dage kaldte et skip (s. 12f.). I den senere middelalder gik Jelling tilbage, dels fordi den blev udkonkurreret af strandbyen Vejle, dels fordi dens beboere deltog i bonderejsningerne i det 14. årh. Men med renæssancens interesse for stedets antikviteter kom det igen i søgelyset, kongerne besøgte det, og det lykkedes at opretholde dets birketing mod de omkringboende herremænds anslag mod det, indtil bymændene i Jelling i 1743 selv købte deres gårde af kongen.

Det vil være fremgået af referatet at nogle af Heltofts hypoteser er temmelig forrygende; det er vist de færreste der har vejr til at følge ham på hele ridtet. Dette må ikke opfattes som akademikerhovmod – vi er alle historikere for Vorherre, omend ikke for redaktionen af *Danske historikere* – og det bør også siges at Heltoft har mange indfaldsveje til sit emne. Må det være anmelderen tilladt at ride en kæphest inspireret af denne bog.

Nemlig at historieskrivning også skaber historie. Hver gang Jelling har fået en særbehandling er det sket under indtryk af stedets betydning i det 10. årh. Da rentemesteren i 1682 afslog en godsejers anmodning om at mageskifte med kongen om Jelling by med ejendomme i Elbo herred, motiverede han det med »at den by Jelling altid har ligget til Koldinghus, og at nogle af de gamle konger skal ligge der begravet«. Og når Saxo lader Vermund opholde sig i Jelling, er det ikke fra hans kilder, dels Sven Aggesøn der ikke har nogen sådan oplysning, dels et engelsk skrift om anglernes konge Offa søn af Vermund, men fra en teori om at Jelling i gamle dage havde været den jyske pendant til Lejre. At denne teori er dannet på grundlag af Harald Blåtands runeindskrift, fremgår af at dette er det eneste andet sted i Gesta Danorum Jelling omtales. Det kan ikke bebrejdes Jens Heltoft at han tror på Uffesagnet, for det er vel den almindelige anskuelse, selv om det må anses for godtgjort at det er de to danske historikers bearbejdelse af en engelsk tradition hvis kerne er den historiske kong Offa af Mercia der regerede fra 757-96 og på grund af sit førerskab blandt de samtidige engelske konger kaldte sig rex Anglorum (N. Lukman, British and Danish Traditions, *Classica et Medievalia* VI, 1944). Og når skoleinspektøren i Jelling gennem 50 år har syslet med stedets historie har et stærkt incitament været ønsket om at påvise kontinuiteten mellem kongsgård og skole!

Således er det den første danske rigshistorie, indskriften på den store Jellingsten, der har bestemt Jellings lokalhistorie til den dag i dag.

INGE SKOVGAARD-PETERSEN

PETER MUNZ: Frederick Barbarossa. A Study in Medieval Politics. London, Eyre & Spottiswoode, 1969. xxi, 422 s. 8 plancher. 2 kort. 90 sh.

Det er ikke ualmindeligt i Frederik Barbarossas lange regeringsperiode at se det tyske kejserdømmes kulmination. Bevares, der har været tyskere for hvem hans italienspolitik med dens drøm om verdensherredømmet har været det vælske blændværk der drog ham bort fra nærliggende bestræbelser på at styrke den tyske centralmagt. Der har været dem der i Frederik Barbarossa så en tilbageskuende statsmand som hang ved fortiden, ja faktisk var lidt af en romantiker i ridderskikkelse. Men for mange er Frederik Barbarossa den hersker der ved at genoptage Henrik IV's næsten glemte italienspolitik vandt ny glans for kejserdømmet. I forskningen er det navnlig Giesebrecht, Prutz og Karl Hampe der har set Frederik Barbarossa som en målbevidst forkæmper for det traditionelle kejserdømme.

Den newzealandske professor Peter Munz mener at Kyffhäusersagnet forestilling om Frederik Barbarossa som den fædrelandets redningsmand, der i tidens fylde vil genskabe det tyske kejserrige, også har bestemt historikernes opfattelse af ham. Derfra stammer det at han har opbygget et mægtigt rige og været en succesrig hersker. Munz vil erstatte Giesebrechts gamle skildring af Frederik Barbarossa (*Geschichte der deutschen Kaiserzeit* bd. V-VI, 1888 og 1895), og vender sig specielt mod tanken om at Frederik I kun har haft eet mål, kejserdømmets styrkelse.

I stedet opfattes kejseren som en utrættelig, smidig og opfindsom empiriker